

Duchowa podstawa nauczania o wartościach

Dyskurs Bhagawana Śri Sathya Sai Baby wygłoszony 24 września 1987 r.
na Narodowym Sympozjum Wartości w Prasanthi Nilajam

Pamiętaj o najwyższej świętości ludzkiego życia

Ludzkie życie jest bardzo święte i cenne. Należy z niego godnie korzystać. Ludzką istotę tworzą: ciało, umysł i atma. Czyny wypełniają ciało, a umysł myśli. Atma to ta, która trwa. Atma to boski duch, obecny w sercu człowieka. Działanie, świadomość i istnienie to trzy aspekty ludzkiego życia, które trzeba właściwie zrozumieć. Choć wydają się one różne, to jedność działania, świadomości i istnienia przyczynia się do osiągnięcia spełnienia w ludzkim życiu.

Pradźnianam to brahman

Antahkarana (wewnętrzna psycha) zajęta jest różnymi myślami i wywołuje w człowieku różne pragnienia i działania. Jeśli oddaje się ona dobrym i złym myślom, jest znana jako manas (umysł). Kiedy korzysta z mocy rozróżniania, nazywana jest buddhi. Kiedy wyraża wolę, jest nazywana czitta. Jako przejaw boskości w jednostce, jest znana jako ahamkara (ja lub ego). Antahkarana to nazwa zespołu: manas (umysł), buddhi (intelekt), czitta (wola) i ahamkara (poczucie ego). Podstawą ich wszystkich jest pradźnia (boska mądrość). Opisuje się ją jako rozróżnianie, inteligencję, pojmowanie itp., ale jest czymś innym. Pradźnia odnosi się w rzeczywistości do brahmana w człowieku. Wedy oznajmiają, że pradźnianam to brahman. Pradźnia jest w równej mierze obecna w ciele, antahkaranie i atmie. Dlatego też można ją uważać za stałą, zintegrowaną świadomość, która jest źródłem wszelkich wartości w człowieku. Pradźnia jest przesycona miłością.

Prawda to echo rozbrzmiewające z pełnej miłości pradźni. Wszystkie działania, które wywodzą się z wypełnionej miłości pradźni, są odbiciem tworzącym dharmę. Śanti (pokój) jest odbiciem prawdy i dharmy. Tak oto prawda, prawość i pokój wypływają jako reakcja, odbicie i oddźwięk z pradźni, która jest napełniona miłością. Źródłem i istotą prawdy, prawości, pokoju i miłości jest ahimsa (postawa, przy której nie da się myśleć o skrzywdzeniu kogokolwiek). Stąd też człowiek powinien rozpocząć wszystkie działania z poziomu pradźni.

Satja (prawda) nie oznacza zwykłego stwierdzenia faktów, które się widzi lub o których się słyszy. Prawda w swoim rzeczywistym znaczeniu wykracza poza ograniczenia czasu, przestrzeni i okoliczności. W codziennym życiu trudno praktykować tę transcendentną prawdę. Wedanta (zakończenie Wed) mówi o niej rita (zasada prawości). Jest ona podstawą ludzkiego istnienia. To właśnie na tej podstawie należy odpowiednio zrozumieć wszystkie fakty tego zjawiskowego świata. Nie powinno się działać odruchowo – natychmiast, jak pojawi się jakaś myśl. Należy rozpatrzyć dobro i zło związane z danym pomysłem i dopiero, gdy serce zatwierdzi dany ciąg postępowania, powinno dojść do działania. Jest to proces udoskonalania wartości w sobie. To, co myśli umysł (głowa), powinno zostać krytycznie rozpatrzone przez serce, zaś ręce powinny wykonać słuszne postanowienie. Taki powinien być najistotniejszy rezultat procesu kształcenia.

Twórczość i nauka

Omawiamy edukację w wartościach ludzkich. Jednak to nie edukacja w wartościach ludzkich jest niezbędną, lecz 3 H, czyli head (głowa), heart (serce), hands (ręce). Ręce powinny wcielać w życie

idee płynące z głowy, jeśli zatwierdzi je serce. Ten potrójny proces został opisany w wedancie jako trikarana śuddhi (jedność myśli, słów i czynów). Działania powstające z trikarana śuddhi wyrażają się dwojako: przez twórczość artystyczną i badanie naukowe. Spośród nich, najważniejsza jest twórczość artystyczna. Odczucie estetyczne opiera się na wyobraźni twórczej.

Rzeźbiarz pragnący coś wyrzeźbić z kawałka skały musi mieć w wyobraźni posąg, jaki chce wyrzeźbić. Bhawa (wyobrażenie) znajduje w rzeźbiarzu ic'cha śakti (impuls twórczy). Jeśli nie ma twórczej wyobraźni, wówczas ze skały nie powstanie żadna rzeźba. Dlatego należy odpowiednio rozumieć wyobrażnię i impuls twórczy, które są zakorzenione w pradźni, boskim źródle wszelkiej działalności twórczej. Jakby wbrew tej estetycznej twórczości, odczuwamy pragnienie prowadzenia badania naukowego. Dotyczy to przede wszystkim przedmiotów świata zewnętrznego. Badanie empiryczne jest ukierunkowane na zewnątrz. Jednak podstawa tego badania tkwi w antardrishti (widzeniu wewnętrznym).

Celem naszego życia powinno stać się zjednoczenie narodu

W ostatnich dziesięcioleciach nauka poczyniła znaczący postęp. Świat niewątpliwie potrzebuje odkryć nauki. Jednak jeśli nauka zapomina o tym, co jest podstawą i zajmuje się jedynie nadbudową, będzie to źródłem wielu zaburzeń i kłopotów. Może to spowodować rozmaite problemy. Nauka została oddzielona od duchowości i wiary w boskość. Wielu wyobraża sobie, że nauka może stworzyć niebo na ziemi. Jakie niebo sobie wyobrażamy? Czy chodzi o cieszenie się przyjemnościami materialnymi i zmysłowymi? Ta hedonistyczna postawa podkopuje wszelkie ludzkie wartości.

Badania trwają bez końca. Nauka ciągle szuka odpowiedzi na różne pytania. Ale ile odpowiedzi jest poprawnych i zadowalających? Nauka stopniowo niszczy atmosferę pokoju. Dla zapewnienia pokoju należy we właściwy sposób krzewić naukę. To wymaga jedności wśród ludzi. Podstawowym celem musi stać się służba społeczeństwu.

Każdy mówi o potrzebie jedności świata. Lecz prawdziwa jedność musi zacząć się od jednostki i rodziny. Z domu musi ona rozszerzyć się na wioskę, na naród i na świat. Zjednoczenie narodu staje się ważne za każdym razem, gdy następuje napaść z zewnątrz, ze strony Chin czy z Pakistanu. Jednak kiedy zewnętrzne zagrożenie przemija, o zjednoczeniu się zapomina. Tymczasem zjednoczenie powinno stać się podstawą naszej istoty, sposobem życia i ogromnie ważną wartością, którą trzeba pielęgnować. Najważniejsze jest to, by uświadamiać sobie jedność, leżącą u podstaw tej pozornej różnorodności. Ciało jest wiele, ale życie jest jedno. Istnień jest wiele, ale błogość jest jedna. Religii jest wiele, ale prawda jest jedna. Takiej jedności musimy doświadczyć w głębi swojego serca. Pradźniana (stała, zintegrowana świadomość) obejmuje widźnianę (wiedzę świecką) oraz sudźnianę (wiedzę duchową). Pradźniana, widźniana i sudźniana przyczyniają się wspólnie do pełni człowieka.

Klucz do nieśmiertelności człowieka

Życie jest wymagającym nauczycielem. Dlatego trzeba być zawsze ostrożnym we wszystkim, co się robi. Jest to podstawa życia – bądź zawsze ostrożny. Powinno się pamiętać o tym, że życie ludzkie stanowi największą świętość. Człowiek może doświadczać prawdziwej błogości tylko wtedy, gdy rozpoznaje prawdę, pokój i miłość wypływającą z pradźni i kształtuje swe życie opierając się na tej wiedzy.

Wartości ludzkich nie można praktykować studiując książki ani słuchając wykładów. Trzeba je rozwijać własnym wysiłkiem. Studenci! Prawdziwe wykształcenie polega na uświęcaniu wszystkiego, co mówicie, myślicie i czynicie. Pokora jest fundamentem wykształcenia. Niech waszym pierwszym krokiem będzie rozwijanie pokory.

Ukorzcie swoje ciało, naprawcie zmysły i uciszcie umysł. Oto klucz do nieśmiertelności. Wartości ludzkie są niezbędne nie tylko dla studentów. Każdy musi je praktykować – to oznaka prawdziwego człowieka. Kiedy istota ludzka twierdzi, że jest człowiekiem, jest to tylko połowa prawdy. Musi także oświadczyć, że nie jest zwierzęciem. W pełni ludzkim uczyni człowieka porzucenie cech zwierzęcych i wprowadzenie w życie ludzkich wartości.

Wykształcenie musi transformować

Proces edukacji nie będzie pełny, jeśli człowiek nie zdobędzie wiedzy ogólnej i nie rozwinie zdrowego rozsądku wraz z wyuczoną specjalizacją w określonych przedmiotach. Wielu słynnym naukowcom, którzy mogli się poszczycić wybitnymi osiągnięciami naukowymi, zabrakło potrzebnej w codziennym życiu wiedzy ogólnej i zdrowego rozsądku.

Dzisiaj zrobiliśmy ogromny postęp w różnych dziedzinach wiedzy – w matematyce, fizyce, chemii, w naukach przyrodniczych. Nie podejmuje się jednak wysiłku, aby zgłębiać duchowość. Cała nasza wiedza kończy się na studiach o materii, roślinach i żywych stworzeniach. Edukacja musi wykraczać ponad to w celu zrozumienia boskości. Jedynie to jest prawdziwą edukacją. Zadaniem edukacji jest rozwijać człowieka w doskonałą i przykłądną osobę. Na przestrzeni lat dokonano godnych uwagi odkryć i wykształcono wielkich naukowców. Jednak jak dalece rozkrzewiono wartości ludzkie i jaką transformację przeszła ludzkość? Na te pytania brak odpowiedzi. Rozwijanie wartości ludzkich musi stać się nieodłączną częścią procesu kształcenia. Dzisiaj studenci zachowują się często jak demony właśnie dlatego, że nie przyswoili wartości ludzkich.

Skierujcie edukację ku wartościom

Na tym narodowym sympozjum zebrali się dziś tutaj wiodący prorektorzy oraz nauczyciele. Jeśli poświęcą się zadaniu skierowania edukacji ku wartościom, wówczas w tej kluczowej dziedzinie będzie można poczynić poważny postęp. Aby przywrócić nadrzędność ludzkich wartości na wszystkich polach życia społeczeństwa, czołowi uczeni i nauczyciele kraju powinni założyć stowarzyszenie, które nie może mieć żadnych związków z rządem. Osiągnie swoje cele tylko wówczas, gdy będzie autonomiczne i zupełnie niezależne. Na uniwersytetach są wybitni pedagodzy. Mogą oni mieć bardzo dobre pomysły, nie mają jednak możliwości wcielania ich w życie. Należy zapewnić im możliwość realizacji tych pomysłów. Władza powinna być współmierna z obowiązkami. Wówczas prorektorzy będą mogli upowszechniać wartości ludzkie wśród nauczycieli i studentów. Jeśli wszystkie instytucje edukacyjne będą wspólnie wpajać uczniom wartości ludzkie, Bharat może stać się narodem doskonałym i wzorem dla świata.

Placówki oświatowe mnożą się dzisiaj coraz bardziej, ale wśród wykształconych ludzi nie kształtuje się otwarty światopogląd. Wykształcenie powinno służyć poszerzaniu widzenia i światopoglądu. Należy doprowadzić do tego, aby każdy czuł, że jego dobrobyt jest związany z pomyślnością narodu.

Nauka i duchowość powinny iść w parze

Każdy powinien czuć dumę ze starożytnej kultury i dziedzictwa duchowego Bharatu. Wiedza duchowa i wiedza naukowa muszą iść w parze. Pomiędzy nauką i duchowością nie może istnieć rozdźwięk. Prawdziwej błogości można doświadczyć tylko wtedy, gdy nauka i duchowość są ze sobą połączone. Sam rozwój nauki i techniki nie pomoże ludziom porzucić złych myśli, złych pragnień i złych czynów, bowiem nauka sama przez się nie potrafi uszlachetnić życia. Tylko duchowość może rozwijać wartości etyczne, upowszechniać ducha tolerancji i równowagi.

Duch nauki jest konieczny do rozwijania wartości ludzkich. Pierwszym etapem w podróży duchowej jest oddanie Bogu. Zamiast rozwijać oddanie, ludzie są zatopieni w oceanie ziemskiego życia [ang. gra słów: devotion - oddanie, deep ocean - głęboki ocean]. Kiedy został ubity ocean mleka, pierwsza wyłoniła się z niego halahala (straszliwa trucizna). Amrita (nektar) pojawiła się później. Kiedy ubije się ocean ziemskiego życia, najpierw wyłoni się wajragja (wyrzeczenie). Nektar błogości pojawi się później. Wajragja jest wyrzeczeniem się przywiązania do tego, co fizyczne i materialne.

Studenci powinni zacząć od rozwijania ducha wzajemnego szacunku i harmonii, który poprowadzi ich w stronę prawego postępowania. Jeśli będą w ten sposób wzrastać, posłużą za przykład dla reszty świata. Studenci muszą porzucić ograniczone i osobiste przywiązania oraz przygotować się do służenia społeczeństwu i światu. Powinniście stać się posłańcami postanowień, do jakich dojdą na tym sympozjum, pedagodzy i prorektorzy oraz szerzyć je w świecie.

Tłum. Grzegorz Leończuk
red. Bogusław Posmyk

Źródło: *Sanathana Sarathi*, wrzesień 2011
(isdsk)